

خبر

مشارکت مؤثر تعاونی‌ها در اشتغال خانگی

دهم بهمن ماه امسال، «آریتا همتیان» رئیس دبیرخانه ستاد ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی از ایجاد ۱۴۰ هزار فرصت شغلی در حوزه مشاغل خانگی از ابتدای سال تاکنون خبر داد. هدف گذاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ایجاد ۱۵۰ هزار شغل خانگی تا پایان سال جاری بوده؛ حال به نظر می‌رسد با ایجاد ۱۴۰ هزار شغل خانگی تا ابتدای بهمن ماه، بیش از ۹۰ درصد اهداف کمی این حوزه برآورده شده است.

تحقق ۹۰ درصد اهداف آماری در حوزه مشاغل خانگی در حالی جامه عمل پوشیده که در این حوزه، حمایت‌های همه‌جانبه از مشاغل ایجاد می‌شود. تلاش برای ایجاد فرصت‌های شغلی اهمیت دارد.

سیمین یعقوبیان، فعال حقوق زنان کارگر، با اشاره به جامعه هدف آسیب‌پذیر و کم‌توان مشاغل خانگی به «آتیئو» گفت: «زنان به خصوص زنان سرپرست خانوار و متعلق به دهک‌های فرودست، بیشترین شاغلان این حوزه را تشکیل می‌دهند. این زنان از توانمندی‌های مالی، تحصیلات کافی و سرمایه ریلی محروم‌اند. بنابراین دولت باید با ایجاد نهادهای حمایتی و نظارت بر عملکرد این نهادها از اشتغال زنان آسیب‌پذیر در حوزه مشاغل خانگی به‌طور همه‌جانبه حمایت کند.»

یعقوبیان ایجاد تعاونی‌ها و ارائه تسهیلات به این نهادهای مشارکتی را راهکاری مؤثر در حمایت از اشتغال خانگی کشور دانست و اضافه کرد: «تعاونی‌های این حوزه بایستی به دست زنان و با مشارکت مؤثر خود آن‌ها ایجاد شوند. این تعاونی‌ها باید اعتبار کافی برای ارائه تسهیلات ارزان قیمت به زنان را در اختیار داشته باشند تا زنان بتوانند با بهره‌گیری از این تسهیلات، در گام اول اشتغال نوپا را حفظ کنند و در گام بعدی، در مقام توسعه و گسترش مشاغل خود برآیند.» این فعال صنفی زنان کارگر اضافه کرد: «ایجاد تعاونی‌های مشاغل خانگی با حمایت وزارت کار را می‌توان راهبردی مؤثر در جهت حمایت از مشاغل خانگی و اشتغال‌زایی برای زنان متعلق به دهک‌های فرودست در کشور دانست. راهبردی که در صورت حمایت مسئولان می‌تواند ما را به تحقق اهداف کیفی در زمینه اشتغال خانگی نزدیک سازد.»

بر اساس اعلام رئیس دبیرخانه ستاد ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی در دهم بهمن ماه، در حال حاضر بر اساس تفاهم‌نامه منعقد شده با معاونت امور تعاون وزارت کار، ۲۰ تعاونی تأمین نیاز مشاغل خانگی استانی تأسیس شده و در ۱۱ استان دیگر نیز تأسیس و راه‌اندازی این تعاونی‌ها در دست پیگیری است. آریتا همتیان، بر این اساس پیش‌بینی کرده که با توجه به فرآیند تشکیل اتحادیه‌های تعاونی، راه‌اندازی ۱۱ تعاونی تأمین نیاز باقی‌مانده تا پایان سال محقق شود. در مجموع قرار است تا پایان سال ۳۱ تعاونی استانی حمایت از مشاغل خانگی در ۳۱ استان کشور تأسیس شود. باین حال یعقوبیان معتقد است: «رشد تعاونی‌های تأمین نیاز مشاغل خانگی باید شتابی بسیار بیشتر داشته باشد. به جز تعاونی‌های استانی، نیاز به تعاونی‌های روستایی، محلی، شهرستانی و منطقه‌ای داریم تا سطح دسترسی زنان شاغل در شهرستان‌های کوچک با روستاها به تسهیل‌گری‌ها و خدمات تعاونی‌ها افزایش یابد.»

در چنین شرایطی در روزهای پایانی آذرماه امسال در کمی‌بیراوند، معاون اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت: «طی دو سال اخیر وضعیت بازار کار در ایران نسبت به دوره کرونا و همچنین شروع دولت سیزدهم بسیار بهتر شده است.» او همچنین از کارفرمایانی گفت که دنبال کارگر ماهر و افراد متخصص هستند، اما پس از ماه‌ها تلاش نتوانسته‌اند نیروی مورد نیاز خود را جذب کنند. به گفته معاون اشتغال وزارت کار، گرچه کمبود نیروی کار در اغلب استان‌ها گزارش شده اما استان‌های سمنان، یزد، آذربایجان شرقی و نقاطی از بوشهر در ابعاد بیشتری با بحران کمبود نیروی کار روبه‌رو هستند. به همین خاطر دولت تلاش می‌کند با اقدامات مختلف دست کارچوبان را در دست کارفرمایان قرار دهد.

در این اوضاع عدم رغبت به مشاغل رسمی، تخصصی و بیمه‌شده، مهاجرت گسترده نیروی کار ماهر در بخش‌های مختلف از نفت و گاز گرفته تا درمان و بهداشت و بی‌انگیزی و روزمرگی کارگر در کارگاه، معضلاتی است که باید به‌طور جدی واکاوی شود. در اینکه سهم کارفرما و دولت برای بهبود این شرایط چقدر باید باشد، مناقشه بسیار است، اما در این واقعیت مسلم که تا کارگر انگیزه نداشته باشد، چرخ‌های تولید به خوبی روغن نمی‌خورد و روی غلتک نمی‌افتد، هیچ مجای مناقشه و جدل نیست.

کارفرمایان نیز دغدغه‌هایی دارند و به نظر می‌رسد برای بهتر کردن شرایط دست‌شان چندان باز نیست. در این بین دولت باید به میدان بیاید و از کار و تولید به نحوی شایسته حمایت کند.

طرح طبقه‌بندی عادلانه و به‌روز که با مشارکت و رضایت کارگران یا نمایندگان آن‌ها تدوین و اجرا شده باشد، موجب عادلانه‌سازی دستمزدهای پرداختی در کارگاه می‌شود و انگیزه و بهره‌وری نیروی کار را افزایش می‌دهد. با این حال کارگاه‌های مشمول بسیاری در کشور هستند که نه تنها به پرداخت مزایای مزدی و پاداش‌های مختلف تولید تن نمی‌دهند، بلکه هنوز نسبت به تدوین و اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل - حکم بی‌روبرگرد قانون کار - تمکین نکرده‌اند.

دست نه‌چندان باز کارفرمایان

اصغر آهنی‌ها، نماینده اصلی کارفرمایان در شورای عالی کار، با اشاره به هزینه‌های سنگین تولید در کنار رُکود و تورمی که کارفرمایان کشور را به سختی درگیر کرده، در مورد لزوم حمایت جدی دولت از کارفرمایان به «آتیئو» گفت: «کارفرما نمی‌تواند به تنهایی بار تمام مشکلات دغدغه‌های کارگران را بر دوش بکشد. به وضعیت کارفرمایان به‌خصوص در بنگاه‌های کوچک و متوسط نگاه کنید تا در باید با چه مشکلاتی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. در این بین دولت است که باید به میدان بیاید و از کار و تولید به نحوی شایسته حمایت کند.»

او افزود: «دولت می‌تواند با پرداخت پاره‌ن‌ها از جمله پاره‌ن دستمزد و تسهیلات مناسب و با اعمال معافیت‌ها، از دشواری شرایط کارفرمایان بکاهد. به‌عبارتی رفع برخی از مهم‌ترین مشکلات معیشتی و زیستی کارگران برعهده دولت است. اصل (۳۱) قانون اساسی دولت را مکلف به تأمین مسکن مناسب برای همه با اولویت کارگران و روستائینشان می‌سازد. دولت اگر مشکل مسکن کارگران را حل کند، بخش بزرگی از دغدغه‌های آنان برطرف می‌شود. امروز مسکن بیش از نیمی از دستمزد کارگران را مخصوصاً در کلانشهرها می‌بلعد. بدیهی است که کارفرمایان چنان توانی ندارند که دستمزد‌ها را به اندازه‌های بالا بپردازند تا کارگران فارغ از نگرانی مسکن به کار و تولید بپردازند.»

در چنین شرایطی در روزهای پایانی آذرماه امسال در کمی‌بیراوند، معاون اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت: «طی دو سال اخیر وضعیت بازار کار در ایران نسبت به دوره کرونا و همچنین شروع دولت سیزدهم بسیار بهتر شده است.» او همچنین از کارفرمایانی گفت که دنبال کارگر ماهر و افراد متخصص هستند، اما پس از ماه‌ها تلاش نتوانسته‌اند نیروی مورد نیاز خود را جذب کنند.

به گفته معاون اشتغال وزارت کار، گرچه کمبود نیروی کار در اغلب استان‌ها گزارش شده اما استان‌های سمنان، یزد، آذربایجان شرقی و نقاطی از بوشهر در ابعاد بیشتری با بحران کمبود نیروی کار روبه‌رو هستند. به همین خاطر دولت تلاش می‌کند با اقدامات مختلف دست کارچوبان را در دست کارفرمایان قرار دهد.

در این اوضاع عدم رغبت به مشاغل رسمی، تخصصی و بیمه‌شده، مهاجرت گسترده نیروی کار ماهر در بخش‌های مختلف از نفت و گاز گرفته تا درمان و بهداشت و بی‌انگیزی و روزمرگی کارگر در کارگاه، معضلاتی است که باید به‌طور جدی واکاوی شود. در اینکه سهم کارفرما و دولت برای بهبود این شرایط چقدر باید باشد، مناقشه بسیار است، اما در این واقعیت مسلم که تا کارگر انگیزه نداشته باشد، چرخ‌های تولید به خوبی روغن نمی‌خورد و روی غلتک نمی‌افتد، هیچ مجای مناقشه و جدل نیست.

افزایش ضریب پشتیبانی تأمین اجتماعی نشان می‌دهد

نیاز «رونق تولید» به «کارگر بهره‌ور»

هر چند بهبود شاخص‌های شغلی از جمله دستمزد و مزایای مزدی و همچنین ساماندهی قرار دادهای کار می‌تواند گره‌گشای کار کارفرمایان در پیدا کردن نیروی کار مناسب و متخصص باشد، اما کارآفرینان و

و در این رابطه به «آتیئو» گفت: «زمانی کارگران ماهر و تحصیل‌کردگان دانشگاهی با رغبت برای کار به‌عسویه و پارس جنوبی می‌آمدند و با امید و انگیزه بسیار سال‌ها کار می‌کردند. اکنون اما چند سالی است که از این رغبت و انگیزه به میزان زیادی کاسته شده که یکی از دلایل آن فقدان امنیت شغلی و دستمزدهای ناکافی است.»

او افزود: «وقتی دستمزد نیروی کار ماهر به اندازه‌ای نیست که بتواند از پس هزینه‌های زندگی بر بیاید و برای فردای بهتر پس‌انداز کند و وقتی قرار دادش موقت است و امکان دارد آخر سال در اوج ناباوری تعدیل شود، چندان به کار دل نمی‌بندد. ناامنی شغلی و بحران معیشت، انگیزه‌های کارگر را برای کار کیفی سلب می‌کند و او را به روزمرگی می‌کشاند.»

به گفته سلیمانی، در سال‌های اخیر بسیاری از کارگران متخصص نفت و گاز کشور که واجد تجربه، مهارت و تحصیلات آکادمیک بوده‌اند، برای کار مهاجرت کرده‌اند و این مهاجرت قبل از هر چیز، معلول عدم رضایت شغلی است.

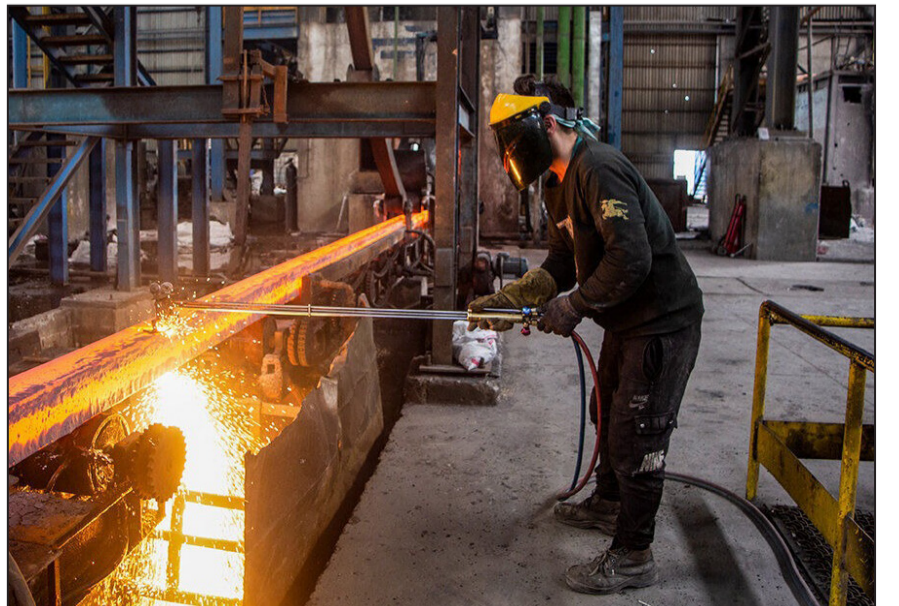
او بهبود فضای روابط کار، ساماندهی قراردادهای شغلی و واقعی کردن دستمزدها را از راهکارهایی می‌داند که می‌تواند بهره‌وری کارگران را در کارگاه‌های تخصصی کشور افزایش دهد و آن‌ها را به پایداری در کار دلگرم کند. این فعال صنفی کارگران پارس جنوبی، تصویب و اجرای طرح ساماندهی استخدام کارکنان دولت را گامی روبه‌جلو در این مسیر توصیف کرد و گفت: «خوشبختانه این طرح بعد از بیش از دو سال انتظار، در صحن علنی مجلس به تصویب رسید و برای بار دوم به شورای نگهبان ارسال شد. اگر طرح ساماندهی در شورای نگهبان تأیید و برای اجرا ابلاغ شود، کارگران در نهادهای و صنایع پراهمیتی مانند نفت و گاز کشور، از بی‌عدالتی نجات می‌یابند. یکی از مهم‌ترین الزامات این طرح، انعقاد قرارداد مستقیم با کارگران شرکتی و از کانال ثالث و حذف شرکت‌های واسطه است. امروز بخش قابل توجهی از کارگران نفت و گاز کشور، شرکتی و اصطلاحاً کارکنان ثالث هستند و زیر دست پیمانکاران کار می‌کنند. انعقاد قرارداد مستقیم با این کارگران، به میزان زیادی امنیت شغلی به همراه می‌آورد و کارگران را به آینده امیدوار می‌سازد.»

او اعتقاد دارد که اجرای این طرح می‌تواند گامی در مسیر افزایش انگیزه و بهره‌وری نیروی کار کشور باشد؛ چراکه نزدیک به یک میلیون نفر از کارگران کشور مشمول این طرح هستند و از مزایای مثبت آن برخوردار می‌شوند.

نقش دستمزد عادلانه در انگیزه کارگران

بی‌انگیزی کارگران فقط به فقدان امنیت شغلی و تعداد قراردادهای ساماندهی نشده بر نمی‌گردد. میزان دستمزد و مزایای دریافتی ماهانه، یکی از اصلی‌ترین پیشران‌های انگیزشی کارگران است. حقوقی که کارگر آخر هر ماه می‌گیرد، می‌تواند به او انگیزه کافی بدهد تا خلاقانه و بهره‌ور به کار خود ادامه دهد.

کارشناسان معتقدند کارگری که دغدغه حقوق و دستمزد نداشته و قادر به تأمین هزینه‌های زندگی باشد، موجب افزایش بهره‌وری بنگاه و کیفیت تولید می‌شود و قطار رونق تولید را با سرعت به پیش می‌برد. نتایج تحقیقات میدانی نیز همین گزاره را اثبات می‌کند. به عنوان نمونه، نتایج یک تحقیق تحت عنوان «تأثیر حقوق

احمد مقدم طاری

روشنتر

تعداد کارگران بیمه‌شده تأمین اجتماعی در سال‌های اخیر به میزان قابل قبولی افزایش یافته است. طبق آخرین آمارهای منتشره، تعداد کارگاه‌های فعال تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی در پایان سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰، ۱۳۱ درصد از مرز یک میلیون و ۳۰۰ هزار واحد کارگاهی عبور کرد و تعداد بیمه‌شدگان اصلی یا اجباری نیز از مرز ۱۵ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر گذشت.

طبق این گزاره‌ها بازار اشتغال در سال ۱۴۰۱ روند روبه‌رشدی داشته است. طبق تازه‌ترین داده‌های آمار از مرکز برنامه‌ریزی و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در پایان سال ۱۴۰۱، تعداد واحدهای کارگاهی تحت پوشش این سازمان از یک میلیون و ۲۹۹ هزار و ۵۸۴ به یک میلیون و ۳۱۶ هزار و ۷۲۳ کارگاه تولیدی یا خدماتی رسیده است. در این بازه زمانی رشد پوشش بیمه تأمین اجتماعی ۱۳۱ درصد بوده است. بر اساس داده‌های آماری این مرکز تعداد افراد تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی (اصلی و تبعی) در پایان سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰، سه درصد افزایش نشان می‌دهد.

چکیده نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در پاییز سال ۱۴۰۲ نیز بیان می‌کند که نرخ مشارکت اقتصادی در پاییز امسال نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۵ درصد افزایش داشته است. بررسی نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر حاکی از آن است که در پاییز سال جاری، ۴۱.۵ درصد جمعیت در سن کار کشور از نظر اقتصادی فعال بوده‌اند، یعنی در گروه شاغلان یا بی‌کاران جویای کار قرار گرفته‌اند. این شاخص در پاییز سال قبل، ۳۸.۳ درصد بوده است.

افزایش نرخ مشارکت اقتصادی در کنار بالارفتن نرخ بیمه‌شدگان سازمان تأمین اجتماعی و گسترش ضرب‌نفوذ بیمه، خبر خوشی است که از بهبود نسبی فضای اقتصادی کشور خبر می‌دهد. اما باید توجه داشت که این داده‌ها فقط نشانگر بهبود کمی بازار کار کشور هستند. «کیفیت بازار کار» شاخص مهم دیگری است که قبل از هر چیز به انگیزه، بهره‌وری و خلاقیت نیروی کار شاغل کشور بستگی دارد.

کیفیت نیروی کار محصول عملکرد درست پیشران‌های روانی کارگر است که انگیزه او را برای تولید و بهره‌وری در محیط کار بالا می‌برد. در شرایط فعلی، به گفته بسیاری از فعالان صنفی و کارشناسان حوزه روابط کار، نیروی کار جویای کار، انگیزه چندانی برای فعالیت در بنگاه‌ها و کارخانجات تولیدی کشور ندارد. به‌خصوص وقتی پای نیروی کار متخصص و ماهر به میان می‌آید، چننه بازار کار کشور بسیار خالی‌تر می‌نماید.

مهاجرت نیروی کار ماهر

حشمت‌الله سلیمانی، رئیس انجمن صنفی کارگران یکی از فازهای پارس جنوبی، یکی از دلایل اصلی فقدان انگیزه در میان نیروی کار ماهر کشور را نبود مشوق‌های انگیزشی کافی در محیط کار و احساس عدم امنیت کارگران دانست